כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ גיליון ראש השנה תשפ"ז ■ כ"ז אלול תשפ"ו ■ 09.09.2026 ■ גליון מס' 907 ■

> כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
> הרבי מלובביץ'.

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

המצווה שמאפיינת את ראש השנה וייחודית לו, היא תקיעת שופר. לא בכדי נשברו אפוא קולמוסים רבים על השאלה, מה טעמה של המצווה. רלב"ג, שגם הוא נתן דעתו לשאלה, מדגיש כעיקר את היות ראש השנה ותקיעת השופר מבוא ופתיח לקראת יום הכיפורים:

> "בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קודש (ויקרא כג, כד) - מזה המקום יתבאר שהתרועה על הצר הצורר יהיה אחריה עינוי נפש, כי לזה התכלית תהיה. לפי שבעשור לחודש הזה יהיה יום הכיפורים, כמו שהתבאר בפרשת אחרי מות, הנה הקדימה לעורר האנשים על התשובה והישבר הלב והיכנעו מראש החודש הזה. והוא מבואר שהתקיעה בשופר נותנת חרדה בלב, כמו שאמר: 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו' (עמוס ג, ו). ובכלל, הנה הקולות החזקים הם מרעידים מאוד, ובזה מבוא להיכנע הנפש הבהמית. וכאילו העירנו בזה שנכניע לבבנו ונפשפש במעשינו לתקן המעוות בהם, כדי שנהיה נכונים לכפרה ביום הכפורים".

כלומר, הבלטת ראש השנה כראשון לעשרת ימי התשובה. בהתאם לכך, טעמה של התקיעה בכך שהיא מעוררת - גם מוסיקלית - שבירת לב, כניעה וחרדה, "כדי שנהיה נכונים לכפרה ביום הכפורים".

תפיסה דומה מבטא רלב"ג ביחס לתקיעה נוספת - זו של מלחמה: "וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ד' אלהיכם ונושעתם מאיביכם" (במדבר י, ט). מקבילת תקיעה זו, של מלחמה, לתקיעת ראש השנה, אינה רק בשל התקיעה אלא גם בשל התענית. כך אמרו חז"ל (מכילתא דרבי ישמעאל, בשלח - מסכתא דעמלק פרשה א): "ויקחו אבן וישימו תחתיו, וכי לא היה לו למשה כר אחד או כסת אחת או קלוקרון אחד שיניחו תחתיו. אלא אמר משה, הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהן בצער... ויהי ידיו אמונה עד בא השמש - מגיד שהיו בתענית". וכך לדורות, בימי מרדכי ואסתר: "נקהלו היהודים בעריהם וגו' נקהלו וגזרו תענית בשלשה עשר באדר" (תנחומא, פרשת בראשית, ג), ומכאן המקור לתענית אסתר: "מצינו במשה שעשה תענית כשנלחם בעמלק... מכאן נראה לרבינו תם סעד לתענית אסתר שאנו עושין כמו שעשו בימי מרדכי ואסתר כשנקהלו היהודים לעמוד על נפשם ולא מצינו לו סמך בשום מקום אלא בכאן" (ראש"ש מגילה פ"א סי' א, ועוד).

ברי שדברים אלה עמדו לנגד עיני רלב"ג, אשר בהתאם לכך הדגיש את זיקת תקיעת החצוצרות במלחמה לתענית, מקביל לתקיעת ראש השנה שבזיקה לתענית יום כיפור:

> "והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ד' אלהיכם ונושעתם מאויביכם - להודיע שבאי-זה צר שיצור ישראל יעשו כן להריע בחצוצרות... שבזה הפועל יהיה לבם נשבר ונדכה, וישובו אל ד' יתעלה וירחמם בהתפללם אליו, כי התפילה עם זאת התרועה היא סיבת היותם נזכרים... כי הקול המרעיד יחריד לב האנשים... ובזה האופן תהיה תפילתם ותשובתם שלמה... וראוי שתדע שענין הזכירה הזאת יכלול גם כן ההתענות, וזה, שכבר ראינו מכוונת התורה שהתשובה והכפרה השלמה תהיה אחר העינוי והתרועה. ולזה כאשר רצה ד' יתעלה שתהיה הכפרה בעשור לחודש השביעי הקדים התרועה מראש החודש, כדי שיכנע לבם מחטאיהם וישובו אל ד' תשובה שלמה, ובסוף הענין יענו את נפשותיהם ביום העשירי. ולזה תכלול גם כן זאת התרועה ההתענות...".

ושמא תתהה על ההשוואה, שכן בראש השנה המצווה בשופר, בעוד שבמלחמה המצווה בחצוצרות! מבהיר רלב"ג שזו אינה פירכה כלל ועיקר, לפי שבראש השנה יש גם חצוצרות (במקדש), ובמלחמה יש גם שופר:

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

יראה אהבה ושמחה בחודש תשרי
בספר הכוזרי (מאמר ב, נ) מסביר ריה"ל: כי התורה לא העבידה אותנו...
המשך בעמ' 2

שִׂמו מתחת השמים תיקון הפושעים בישראל
בשנה זו אנו פותחים את השנה, ביום שבת קודש. ולכן פרשיות השבוע...
המשך בעמ' 3

בטוחים שנצליח במשימה
במרכזו של ראש השנה עומדת מצוות תקיעת השופר. קול שבוקע ונחצב...
המשך בעמ' 4

בדידי הווה עובדא

הילולא דשרה אמנו
לפנינו ריכוז מידע על שרה אמנו מהתורה ומהמדרש כפי שפרסם...

כוונת התקיעות - מסיפורי הבעש"ט
פעם אחת ציווה הבעל שם טוב ז"ל להרב ר' זאב קיציס ז"ל שילמוד...
המשך בעמ' 5

שביבים
- גדר השמחה בראש השנה
- וכותב וחותם, וסופר ומונה
- עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה
- תוכן הקריאות וההפטרות בראש השנה - הרב זקס זצ"ל
- ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה
- תשובה מאהבה ותשובה מיראה
- רק תבוא
- בכן תן פחדך על כל מעשיך
- המלכת הקב"ה
- סימנים חדשים

המשך בעמ' 7

"וראוי שתדע שכבר היה שם (במלחמה) גם כן שופר בזאת התרועה, ובתרועת ראש השנה היו גם כן חצוצרות, שנאמר: 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ד" (תהלים צח, ו), למדנו מזה שהיו שם (במקדש - "לפני המלך ד"") יחד חצוצרות וקול שופר. ואמנם נזכרו בכאן חצוצרות, להורות שהמצוה בחצוצרות, ונזכר בראש השנה קול שופר, להורות שהמצוה בשופר".

שנה טובה ומתוקה, כתיבה וחתימה טובה,
לקוראי "בסוד שיח" וכלל ישראל

יראה אהבה ושמחה בחודש תשרי

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בספר הכוזרי (מאמר ב, נ) מסביר ריה"ל: כי התורה לא העבידה אותנו בסיגופים ודיכוי כוחות הנפש, אדרבא התורה במצוותיה לימדה אותנו לתת לכל כוח מכוחות הנפש והגוף את החלק המגיע לו בצורה מאוזנת מבלי שנעדיף כוח אחד על פני האחרים. והדבר הזה מתממש ע"י התורה בשלושה יסודות שאותם מפרט ריה"ל שם וכך כתב: כי על פי תורתנו יש שלושה יסודות לעבודת ה': **היראה, האהבה והשמחה**, תתקרב אל הקב"ה בכל אחד מהם ואין התקרבותו של האדם בכניעתו בימי התענית יותר מאשר בשמחתו בשבתות ובימים הטובים כאשר שמחתו באה מתוך מחשבה וכוונה. והשמחה קשורה באהבה ועל כן תשמח בקיום המצוות מתוך אהבתך למצווה עליה, ותכיר בה מה מאוד הטיב לך בה. ומסיים שם הכוזרי: כי בשמחת המועדים תראה את עצמך כאילו באת לביתו של הקב"ה, ובסעודת החג כאילו אתה קרוא לשולחן המלך ונהנה ממנעמיו של הבורא. **ואם שמחתך בחג הגיעה לכדי זמר וריקוד**, אף היא עבודת ה' ועל ידם ידבק האדם בעניין האלוקי. השילוב הזה של יראה אהבה ושמחה בא ליצור איזון בהתנהלותו של האדם, כי העדפת מידה אחת על חשבון חברתה פוגעת לא רק באישיותו של האדם אלא פוגעת גם באותה מידה עצמה כאשר האדם משתמש בה בצורה בלעדית וקיצונית.

עם שלושת היסודות הללו אנו נפגשים בחגי חודש תשרי, ראש השנה שהוא יום תרועה, שנאמר: "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", הוא יום הדין ויש בו ממידת **היראה**, יום הכיפורים שהוא יום מחילה וכפרה יש בו ממידת **האהבה**, וחג הסוכות שהוא זמן שמחתנו יש בו ממידת **השמחה**. וכפי הנראה כך צריך להיות הסדר, לעולם פותחים ביראה, כמו שאמרו אם אין יראה אין חכמה, לפי שהיראה יוצרת את המסגרת שבלעדיה אי אפשר לקיים את האהבה שהיא התוכן הפנימי של מסגרת היראה, על כן עם כל החשיבות של האהבה אי אפשר לה להתקיים ללא היראה כמו שכתב רש"י (ויקרא כו,יב): על הפסוק "והתהלכתי בתוככם" - "אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, (אהבה), ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר והייתי לכם לאלוקים". רק שילוב של האהבה עם היראה הוא המביא לשלמות. שהיא בשלמותה כשהיא באה עם השמחה.

ביום הכיפורים שהיהודי פורש מכל הנאות העולם הזה והוא מערב עד ערב כולו מחובר בתפילה ותשובה אל בורא עולם, בהוויה הזו מגיע היהודי **לפסגת האהבה**, עד שבסוף יום הכיפורים בתפילת הנעילה, הוא מכריז עם כל הקהל שבע פעמים "ה' הוא האלוקים"! ובתום היום הוא שב במעבר חד מאיגרא רמא של ההתרוממות של יום הכיפורים אל המציאות התחתונה שלנו, מעבר שעלול לפגוע באדם, איך מונעים פגיעה זו? ועל כך כתב הראי"ה קוק (עולת ראיה ח"ב עמ' שסז): "על ידי העלייה של יום הכיפורים מתרחקים הרבה מהעולם הזה, וצריכים שמירה כשפוגשים בענייני העולם הזה מכל מכשול, ואותם הימים שבין יום הכיפורים לסוכות ניתנו לחינוך של חזרה לענייני העולם הזה בתיאור הגון בקדושה" וכוונתו היא שהמעבר החד מהתרוממות של יום הכיפורים לחיי החול (הדומה למעבר מחדר מואר לחושך, או מחום לקור) עלול המעבר החד לשבש את מהלך חייו של האדם. וכדי למנוע מהאדם את המעבר החד הזה ניתנו לו ארבעת הימים שבין יום הכיפורים לסוכות, ימים בהם עסוק האדם מצד אחד בפעולות חומריות של מצווה, כמו בניית הסוכה, לקיחת ארבעת המינים, הכנת נוי סוכה וכדומה, ויחד עם זאת המעשים הארציים הללו הם מעשים של מצווה, והשילוב הזה של קדושת המצוות עם מלאכות של העולם המעשי, מחנך את האדם ומכשירו לנחיתה רכה ממרומי קדושת יום הכיפורים אל קרקע המציאות הארצית. ואז במעבר המבוקר הזה אין סתירה בין עולם החומר לעולם הרוח, בין הגוף לנשמה, ובאחדות של השניים נוצר הבסיס של השמחה, וכשהיא נובעת מתוך אהבת אמת היא שמחה של מצווה.

שִׁמוֹ מתחת השמים
תִּיקון הפושעים בישראל

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

בשנה זו אנו פותחים את השנה, ביום שבת קודש. ולכן פרשיות השבוע נדחות מפני הקריאה שביום הזיכרון, בהם אנו קוראים על גירוש ישמעאל ועקידת יצחק. ביום הראשון נמצא התיאור כיצד מגורש ישמעאל מבית אברהם, וביום השני אנו קוראים על עקידת יצחק.

פרשיות אלו מגיעות מיד לאחר פרשת הקללות שב'כי תבוא', ודברי הנחמה על כך שבפרשיות 'ניצבים' 'וילך'. כך שלאחר שעם ישראל שומע את תשעים ושמונה הקללות, שאומר להם משה רבינו מפי הגבורה שנשמעת מגרונו[1]. באה פרשת נצבים כדברי נחמה לעם, שיוכלו וגם יעמדו בכל הקשיים והקללות כולם[2]. וכדרך שעברו ישראל את פקידת העונשים שבאו להם, בכל ארבעים השנה האחרונות שלאחר חטא העגל, למרות כל הצרות - נשארו הם עומדים ונצבים, בסמיכות לכניסתם לארץ המיוחלת[3].

פרשה זו באה על מנת לסיים את השנה בטוב - ולהבדיל בין קריאת הקללות שבפרשת כי תבוא, לבין פתיחת השנה החדשה בראש השנה . ומשכך הם הדברים, יש להבין מדוע משה לכאורה ממשיך עם דברים קשים, לתת תוכחה גלויה לעם ישראל. ובמיוחד שמשה מתאר את המצב בו יהיו העם, לאחר שנות הגלות הארוכות - כשהארץ תישאר שוממה.

ואמנם יש כאן דברי עידוד ונחמה גדולים לעם. הם מתבשרים בשתי בשורות טובות. האחת היא שכולם יישארו קיימים ונצבים, ולא ידח מאתנו נדח כלל. ומאידך גם אלו שכיום הם נחשבים כ'שורש פורה ראש ולענה' - שֶׁמם אמנם ימחה, אך הם עצמם לא יאבדו לגמרי[5]. כי אם הם רק יובדלו ויסומנו, בנפרד משאר שבטי ישראל[6].

דבר זה הוא מעין מה שאנו מזכירים וקוראים בעניין ישמעאל, כשחס המקום עליו שלא להמיתו בצמא. וזאת משום שבאותה העת, לא הגיע לו לקבל עונש שכזה - 'באשר הוא שם'[7]. הגם שלבסוף אכן יענשו על כך בני ישמעאל, כשיבוא דינם באחרית הימים.

הלשון בה משתמש משה, על מנת לתאר את עונשם של האנשים מעין אלו בישראל - הוא כלשון בו מתבקש עם ישראל לנהוג עם עמלק. כאשר בשני המקרים, יש **למחות אותם מתחת השמים**. אך בהבדל גדול אחד - בעמלק יש למחות כל זֵכֶר ממנו, עד כדי שלא יישאר אפילו בעל חיים כל שהוא שגדל במקום מושבם[8]. ואילו בפרשת נצבים רק שמם ימחה, שלא יישאר ממשפחתם עוד מישהו שיפריע לעם כולו. אך הם עצמם כן יישארו ויחיו, כ**נצבים** אשר נמצאים כיום ערב כניסת ישראל לארץ.

וכדוגמת מה שאירע עם ה**נצבים** הראשונים - דתן ואבירם מבני ראובן, שיצאו בהתרסה מול משה ואהרון[9]. שאמנם הם עצמם אבדו מתוך הקהל - אך משפחת ראובן לא כלתה מהעם, וצאצאיו עומדים כאן היום להיכנס כבר לארץ. ומה שפסק עם מחיית שמם, היו ההפרעות שהם הפריעו למשה ואהרון במדבר. שלאחר גמר הדין בהם, בישר הקב"ה שבזה יסתתמו הטענות של העם כנגדם[10].

וכך גם בימינו ימי אחרית הימים - כל אלו שיוצאים נצבים מול העם, לבסוף שמם אמנם ימחה. אך הם יזכו לעמוד נצבים באמת, כחיים וקיימים. ובזה תתקיים נבואתה של האישה התקועית לדוד המלך - לבלתי ידח ממנו נדח[11]. שאמרה זאת לדוד במצוותו של יואב, בזמן מרד אבשלום.

ובגלל הדבר הזה, דוד נלחם על אבשלום - והוציאו מהגיהינום לשם נפל במותו, ואף הביאו לחיי העולם הבא[12]. למרות שעבדיו לא הבינו זאת, ואף התפלאו על דרך הנהגתו הזאת[13]. כיוון שדוד ידע את אשר נעשה, שאין זה אלא מבחן ליום הדין הגדול. האם אכן יזכו כולם לבוא ולהתייצב עם האלוקים, או חלילה יהיו כאלו שיאבדו.

וכך ניבא דוד המלך בתחילת פרקי התהלים - בפרק ב' את מלחמת גוג ומגוג, ובפרק ג' את עניין מרד אבשלום. ודרשו על כך חכמינו, שזה סימן לזה. שכשם שהיה בן שמרד באביו, כך יבוא עבד שימרוד ברבו[14]. וממילא כפי מה שיקבע כעת דוד בזמן מרד אבשלום, כן יתנהג עמנו ה' באחרית הימים.

ולכן דוד נאבק שלא ידח ממנו נדח, בכדי שאף בימינו יהיה כן. וכך כולנו נעמוד נצבים וקיימים, למרות כל הצרות והקשיים. ואילו המורד הגדול - גוג ומגוג, יאבדו וימחה שמם וזכרם לעד. וכך גם נהג אברהם כשביקש - 'לו ישמעאל יחיה לפניך'[15], בכדי להראות את רחמי האב על הבן. ודבר זה עורר את ישמעאל עצמו לתשובה, בסוף ימיו[16].

ולקראת בוא הימים הנוראים שבסופם אנו מזכירים ומעלים את זכר אלף ומאתיים ההרוגים, במלאת שלוש שנים לעקידתם - מבקשים אנו מאת ה', שיצרור נפשנו בצרור החיים וינקום לעיננו נקמת דם עבדיו השפוך. ונתאחד כולנו כבני איש אחד, ונרצה האחד בטובת השני.

וזכות הקדושים תעמוד לכולנו -

להיכתב ולהיחתם לשנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה.

1 - **משה מפי הגבורה אמרן** ונעשה שליח לומר כך אמר לי הקב"ה שהרי אמורין בלשון ונתתי והפקדתי ושלחתי מי שהיכולת בידו לעשות אבל במשנה תורה כתיב יככה ה' ידבק ה' בך משה אמרן מאליו אם תעברו על מצותיו הוא יפקיד עליכם - רש"י מגילה, לא:

2 - ומדרש אגדה, למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים הוריקו פניהם ואמרו, מי יוכל לעמוד באלו. התחיל משה לפייסם 'אתם נצבים היום' הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה והרי אתם קיימים לפניו - רש"י דברים כט, יב

3 - **היום** כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו, ואף הפרשה שלמעלה מזו פיוסין הם אתם ראיתם את כל וגו'. דבר אחר 'אתם נצבים' לפי שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפרנס ממשה ליהושוע לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרזם, וכן עשה יהושוע וכן שמואל 'התיצבו ואשפטה אתכם' כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול - שם

4 - לכך נראה לי הטעם שאנו מחלקים אותן, לפי שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ראש השנה בפרשה שלא תהא מדברת בקללות כלל שלא להסמיך הקללות לראש השנה - תוס' ד"ה משה מעצמו אמרם מגילה, לא:

5 - **יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא** אלת היחיד איש או אשה ומחה ה' את שמו אלת המשפחה כי שם אחד לראש בית אבותם והבדילו ה' לרעה לשבט מכל שבטי ישראל הנשארים - רמב"ן דברים כט, יט

6 - והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית הכתובה בספר התורה הזה - דברים

כט, כ

7 - **באשר הוא שם** (ראש השנה טז) לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נדון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, לפי שהיו מלאכי השרת מקטרגים ואומרים ריבונו של עולם, מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר. והוא משיבם עכשיו מה הוא צדיק או רשע, אמרו לו צדיק (רצונו לומר בענין זה שאינו ראוי לעונש מיתה בצמא), אמר להם **לפי מעשיו של עכשיו אני דנו** וזה 'באשר הוא שם'. והיכן המית את ישראל בצמא כשהגלם נבוכדנצר שנאמר (ישעיהו, כא) 'משא בערב וגו' לקראת צמא התיו מים' וגו', כשהיו מוליכין אותם אצל ערביים היו ישראל אומרים לשבאים בבקשה מכם הוליכונו אצל בני דודנו ישמעאל וירחמו עלינו, שנאמר (שם, כה) 'אורחות דודנים' אל תקרי 'דודנים' אלא 'דודים'. ואלו יוצאים לקראתם ומביאין להם בשר ודג מלוח ונודות נפוחים, כסבורים ישראל שמלאים מים וכשמכניסו לתוך פיו ופותחו הרוח נכנס בגופו ומת - רש"י בראשית כא, יז

8 - **תמחה את זכר עמלק** מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו משל עמלק היתה - רש"י דברים כה, יט

9 - **ויפגעו** אנשים מישראל את משה ואת אהרן וגו' ורבותינו דרשו כל נצים **ונצבים** דתן ואבירם היו שנאמר בהם 'יצאו **נצבים**' - רש"י שמות ה, כ

10 - ויאמר ה' אל משה השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי **ותכל תלונתם מעלי ולא ימתו** כמו ותכלה תלונתם... ואפילו הם תלונות הרבה - במדבר יז, כה וברש"י שם

11 - וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח - שמואל ב יד, יד

12 - **בני בני** שמונה פעמים, אמרו רבותינו (סוטה י, ב) שבעה דאסקיה משבעה מדורי גיהנם וחד דאייתיה לעלמא דאתי - רש"י שמואל ב יט, א

13 - לאהבה את שנאיך ולשנא את אהביך כי הגדת היום כי אין לך שרים ועבדים כי ידעתי היום כי לו אבשלום חי וכלנו היום מתים כי אז ישר בעיניך - שם, ז

14 - למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו אלא הוה הכא נמי הוה - ברכות, י.

15 - **ויאמר אברהם** ועל כך חשב אברהם בלבו, אחר שהוא נס שלא כדרך הטבע וה' לא יעשה נס לבטלה, אחר שלקיים הבטחתו שיהיה לי זרע כבר נתקיים בישמעאל. על כן שיודע ה' שישמעאל עתיד למות או שיהיה רשע עד שלא יקויים בו ההבטחה מה שאמר 'לזרעך נתתי את הארץ', ולכן מוכרח לנוסס נסים גדולים כאלה כדי לקיים הבטחתו. ועל כך בקש 'לו ישמעאל יחיה' ולא ימות, וגם שיהיה לפניך צדיק ולא רשע - מלבי"ם בראשית יז, יח

16 - **יצחק וישמעאל** (בראשית רבה) מכאן שעשה ישמעאל תשובה והוליך את יצחק לפניו, והיא שיבה טובה שנאמר באברהם - רש"י בראשית כה, ט

בטוחים שנצליח במשימה

/ הרב ידידיה נוימן

במרכזו של ראש השנה עומדת מצוות תקיעת השופר. קול שבוקע ונחצב מתוך קרן האיל ועולה מעלה בתנועה מרוממת ומעצימה. הקול הזה חוצב לנו דרך ופותח לנו קומות חדשות של חיים. מעולם חומרי וגופני שמצומצם לכאן ועכשיו אנחנו ממריאים אל פסגות של רוח והשראה שמובילות את העולם לחידוש והתרוממות.

השפת אמת (תרמ"ה) מבאר בעומק את תפקידו של השופר כמסיר הכיסוי מעל עינינו, כפי שנרמז בפסוק מתהילים (פא, ד) 'תקעו בחודש שופר **בכסה** ליום חגנו..'. השופר משמש ככלי בידי עם ישראל במשימה המיוחדת לנו במיוחד לנער את העולם מתרדמתו ולהניע אותו להתחדשות מתמדת.

תנועת הגילוי הנדרשת מאיתנו מבוטאת במיוחד במהלך הטבעי של הירח, ימים מוארים וברורים לחלוטין ולצידם ימי חושך ובלבול מתעתע. טבע זה של הירח הוא שמחייב את עם ישראל לעסוק במצבו כל העת והוא שעומד ביסוד הצורך לקדש את החודש על פי ראייתנו ופעולתנו. הקב"ה מציב בפנינו את המחויבות לעמול כל העת ולמצוא את הרוח הטמונה במציאות, ובמיוחד ברגעים הנמוכים והשפלים שנדמים כחושך מוחלט וחסר סיכוי. אנו נתבעים לחפש כל העת את ההתחדשות והרעננות, וחלילה לא לעמוד שאננים ובוטחים מדי במציאות הידועה והנתונה לנו.

תקיעת השופר היא כלי מיוחד במהלך הזה. כשאנו תוקעים בשופר אנחנו מנערים את העולם מהתבניות הברורות והמקובעות שלו. הקול מפציע ברגע אחד ומביא תנועה ואמירה מחודשת אל העולם. תנועה מחודשת ורעננה זו היא שגורמת לכך שהעולם משנה את דינו וגורלו ולא לחינם אמרו חז"ל ש: 'בשעה שבנ"י תוקעין בשופר הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים' (פסיקתא דרב כהנא, כג ג). הגורל הישן שהתאים להנהגת העולם איננו רלוונטי ברגע שהתנועה הרעננה והמחודשת של השופר הפציעה ועלתה אל פני הקרקע. השופר יוצר מציאות חדשה ועולם שראוי לגורל וייעוד אחר שבאים לידי ביטוי ברחמים.

כשהשופר משמיע את קולו בעולם מתברר לפתע שמתחת לעולם החומרי והרוחני, שלעיתים רבות נדמה ככושל וחסר סיכוי ועתיד, נמצאת כל העת רעננות ורוחניות בעלי יכולת אדירה לתיקון. הכוחות המחודשים שמתגלים הופכים את הקערה ומציעים ממילא סיום אחר לסיפורו של העולם. סיום מלא אופטימיות ותקווה לעולם מוסרי ורוחני הרבה יותר. הרחמים שהשופר מוליד אינם רחמנות או וותרנות רפוסה, אלא בטחון ותקווה מחודשת בכוחו של העם והעולם לכבוש פסגות חדשות.

מרכזיות מצוות השופר בראש השנה מלמדת אותנו גם על יסוד מהותי בתנועת התשובה הנדרשת מאיתנו בימים הללו. השופר מלמד אותנו שניתן תמיד לחצוב בסלע ולהסיר את הכיסוי החומרי מעל המציאות. השופר מוליד בנו אמון מתמיד ביכולת שלנו להתגבר על קשיים חומריים ויצריים. השופר מזכיר לנו שיש ביכולתנו להניע את עצמנו לפעולה ואל לנו לרפות ידיים במחשבה שהמצב הנתון בלתי ניתן לשינוי.

השופר מזכיר לנו שהיכולת לשנות ולתקן את העולם נמצאת כל העת בידינו וממילא אנו אחראים לכך מבלי יכולת להתכחש לכך. בכוחנו לתקן את העולם את העם ואת עצמנו וכל שעלינו לעשות הוא להניע את התהליך ברוחניות ותנועתיות מתמדת. תובנה זו היא אבן יסוד בדימוי העצמי שלנו כעם וכפרטים. אנו יודעים ובטוחים שביכולתנו לתקן את העולם וממילא להביא אותו למלכות ש-די במהרה. וכשהעם והאדם בטוחים בניצחון, הוא וודאי יגיע במהרה.

בדידי הוה עובדא

הילולא דשרה אמנו

לפנינו ריכוז מידע על שרה אמנו מהתורה ומהמדרש כפי שפרסם שאול ז"ל ב'הצפה' בשנת 2002 מתוך הספר 'מליצי אש'.

שרה אמנו ע"ה נולדה לאביה הרן אחי אברהם אבינו ע"ה. בשנת אלף תתקנ"ח ואז היה אברהם אע"ה בן יו"ד שנה.

בן כ"ה היה אברהם כשנשא את שרה, בשנת א'תתקע"ג ושרה היתה אז בת ט"ז שנה. ויסכה היא שרה. אברהם היה מגייר אנשים ושרה גיירה הנשים, וזה ו"הנפש אשר עשו בחרן". אברהם בן ע"ה ושרה בת ס"ה היו בשנת ב'כ"ג כשהלכו מחרן עפ"י ה' לארץ כנען.

בת ע"ה שנה היתה שרה מקץ יוד שנים לשבתם בארץ כנען, כשנתנה שרה את הגר שפחתה לאברהם, ונולד לו מהגר ישמעאל בשנת ב'ל"ד. אז כרת ה' ברית עם אברהם, ושינה שמו תחת אברם לאברהם. גם שם שרי נשתנה משרי לשרה, לרמז שהיא שרה וגבירתה של כל העולם. כשבא אברהם עם אשתו שרה למצרים נתנה בתיבה ונעל בפניה. פתחו המוכסים התיבה והבהיקה כל ארץ מצרים מאורה וניסים גדולים נעשו לה כשלקחוה לבית פרעה.

ואותו לילה היה יו"ט של פסח, והביא הקב"ה על פרעה וביתו נגעים גדולים. ואמר ר' לוי כל אותו הלילה היה המלאך עומד ומגלב בידו. וכאשר אמרה לו תכה, היה מכה, ואי אמרה לו הפסק היה מפסיק.

בשנת ב'מ"ח נימול אברהם וכל ב"ב. ובישרו המלאכים את אברהם ששרה תלד בן ומאז חזרה לנערותה.

בראש השנה נפקדה שרה וכן רחל וחנה ובשנת ב'מ"ט נולד יצחק ואז נפתחו דדי שרה הצדקת כשני מעיינות והניקה כל בני נשי גדולי הדור שריננו עליה, חשדוה שאסופי הביאה מהשוק ואמרה בני הוא.

גם בגרר כשלקחוה לבית אבימלך נעשו לה ניסים, ואיתא בחז"ל כשהייתה שרה בבית אבימלך ויהיה לעת ערב וירדם המלך על הכיסא ויחלום והנה מלאך ה' בא וחרבו שלופה בידו ויבקש להורגו על האישה שבביתו. וכל יושבי הארץ ראו צורת איש בחרב ויך ביושבי הארץ. ועצור עצר ה' בבית אבימלך הפה והגרון, פי טבעת, פי רחם, שאפילו תרנגולת של אבימלך לא הטילה ביצתה והכל בעבור שרה אשת אברהם אע"ה.

כשהיה יצחק בן י"ג שנה וייגמל מיצה"ר וראתה שרה שישמעאל מצחק את יצחק בנה ואמרה לאברהם לגרש האמה עם בנה. ויאמר ה' לאברהם כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. בקול רוח הקודש שבה, שהייתה ברוח הקודש גדולה מאברהם אע"ה.

כל הימים שהייתה שרה קיימת, היה ענן קשור על פתח אוהלה ודלתותיו פתוחות לרווחה. ברכה משולחת בעיסה ונר דלוק מלילי שבת ללילי שבת. כיוון שמתה פסקו הנ"ל עד שבאת רבקה.

שרה הייתה בת ק' כבת כ' לחטא כהדא עגלה תמימה במעשיה.

כאשר ציוה ה' לאברהם לעקוד את יצחק בנו, אמר אברהם בליבו איך אעשה להפריד את בני משרה אימו להעלותו לפני ה', ואמר לה בננו יצחק גדל, ולא למד עדיין עבודת ה'. אלך לי ואביאהו אל בית המדרש של שם ועבר ושם ילמד דרכי ה' ודרכי התפילה. אמרה לו שרה טוב דברת, אולם אל תרחק את בני מעלי. ולא יישב שם בני ימים רבים, כי נפשי קשורה בנפשו מאד. ותישק את יצחק ותחבקהו ותבך בכי גדול כל אותו הלילה ותצווהו עד הבוקר. ובבוקר גם שרה הלכה עם אברהם ויצחק לשלחם ובכתה מאד כשהלכה לאוהלה.

ותאמר שרה מי יודע אם אראך עוד מהיום וכו'. ובאותו פרק היה יצחק בן ל"ז ואברהם בן קל"ז ושרה בת קכ"ז שנה והיה זה בשנת ב'פ"ד.

ביום השלישי כשהעלה אברהם את צחק בנו על העקידה, אמר יצחק לאביו אברהם, אבי בעת שתשחטני ותשרפני לעולה קח עמך הנשאר מאפרי והבאת לשרה אמי, אך אל תעשה זה בשבתה לפני באר או במקום גבוה פן תשליך נפשה עלי ותמות.

וילך השטן אחרי שהורד יצחק מהמזבח וכבר באו אברהם ויצחק בדרך לבוא לביתם וידמה כתואר איש זקן ובא לשרה ואמר הלא ידעת אשר עשה אברהם ליצחק בנך היום, אשר הקריב אותו ויצחק זעק ובכה לפני אביו ולא ריחם עלו?

ותישא שרה קולה ותבך ותצעק צעקה גדולה ומרה ותפיל נפשה לארץ ותזרוק עפר על ראשה ותאמר: בני יצחק, בני, מי ייתן מותי תחתיך. צר לי עליך כי גידלתיך וטיפחתיך. ויהפך ששוני עליך לאבל אך מתנחמת אני עליך כי מצוות אלוקיך עשית. כי מי יוכל לעבור את דבר אלוקינו, צדיק אתה ה' כי כל מעשיך טובים וישרים, כי שמחתי גם אני בדבריך אשר צווית, אך עיני במר תבכה ולב שמח. ותיתן שרה ראשה בחיק אחת משפחותיה ותידום כאבן. ותקום אח"כ ותלך ושאלה עד חברון, ותשאל כל הולכי דרך מה נעשה בבנה, ותבוא קרית ארבע היא חברון ותשלח משם לבקש אנה הלכו אברהם ויצחק? והשטן בא אל שרה בדמות איש ויאמר לה שקר דברתי אליך, כי לא נשחט ולא מת יצחק. וכששמעה זה הדבר ותשמח מאד ותצא נפשה משמחתה ותמות. איתא בפרקי דרבי אליעזר פ' ל"ב כשבא שטן וסיפר לשרה שנעקד יצחק בכתה ג' בכיות נגד ג' תקיעות, ג' יללות וג' יבבות ופרחה נשמתה בשבת ב'פ"ד, א' תשרי. ואיתא בזוה"ק שזכתה ונכתבה מיתתה בתורה לפי שהביאה חיים לעולם זיעועכבי"א. ובו ביום נולדה רבקה.

וזה היום היה ביום שברא הקב"ה את אדם הראשון ואשתו חוה, ביום

א' בתשרי, שבו ביום אכלו מעץ הדעת ונולדו קין והבל, והרג קין את הבל ובו ביום עשו אדם וקין תשובה. הוא היום שחרבו המים מעל הארץ במבול לר"א ולדעת מ"ד בו ביום היה עקדת יצחק.

וכן בו ביום באו המלאכים לבשר את שרה וסעדו אצל אברהם ובו ביום נפקדה שרה והוא היום שיצא יוסף מבית האסורים ובטלה עבודה מאבותינו במצרים והחלו עולי הגולה להעלות עולות ובאותו יום נאספו ישראל ואמרו לעזרא להביא את ספר תורת משה וקרא בו עזרא לפניהם ולדעת זוה"ק פנחס, בו ביום ויעבור אלישע אל שונם ותחזק בו לאכול לחם והבטיח לה על זרע וביום זה בשנת ה'שי"ד שרפו ר"ל ברומי את התלמוד.

("מליצי אש")

כוונת התקיעות - מסיפורי הבעש"ט

פעם אחת ציווה הבעל שם טוב ז"ל להרב ר' זאב קיציש ז"ל שילמוד כוונות התקיעות, כי הוא יהיה מסדר התקיעות בראש השנה לפניו. וילמוד הרב ר' זאב את הכוונות ויכתבן על נייר להביט בהן בעת הסידור, וישם את הנייר בחיקו. בבואו לסדר את התקיעות התחיל לחפש את הנייר אנה ואנה ואינו, ולא ידע מה לכוון. וירע לו מאד. ויבך בכי תמרורים בלב נשבר, וסידר התקיעות פשוט בלי שום כוונות. אחר זה אמר לו הבעש"ט הנה בהיכל המלך נמצאו חדרים והיכלות הרבה, והמפתחות שונים בכל פתח ופתח, אך הכולל מכל המפתחות הוא הגרזן, שבו אפשר לפתוח כל המנעולים של כל השערים כולם. כן הכוונות הן מפתחות, לכל שער כוונה אחרת, והכולל הוא לב נשבר. כאשר ישבר אדם ליבו לפני השם יתברך באמת, יכול ליכנס בכל השערים בהיכלות של המלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

(אור ישרים) (ש"י עגנון סיפורי הבעש"ט)

מערכת **בסוד שיח**

מברכת את כל המינויים
ואת כל בית ישראל
בשנה טובה ומתוקה.
תהא שנת תשפ"ז שנה
של אחדות, בריאות ושמחה.

שביבים / לע"נ שאול שיף

גדר השמחה בראש השנה

ראש השנה, מלבד היותו יום דין, הוא גם יום שמחה, וכך גם נפסק להלכה (שו"ע, תקצז, א), ש"אוכלים ושותים ושמחים, ואין מתענים בראש השנה".

וכאן עולה השאלה, מה עילת השמחה בראש השנה? בכל אחד מהחגים, יש סיבה ברורה לשמחה בו (פסח - חירות מצרים, סוכות - ענני הכבוד, שחרור ממותרות וכבלים גשמיים, שבועות - מתן תורה). בראש השנה, לעומת זאת, עילת השמחה לכאורה אינה ברורה. אדרבה, יום זה הוא יום דין, ואין זו סיבה לשמחה.

וההסבר הוא כך: כפי שהאריך הרמח"ל, וכן הרב דסלר ועוד, המועדים כולם אינם רק ציון היסטורי למה שאירע בהם בעבר; גם בהווה, בכל עת שמגיע החג, חוזרת אותה השפעה, אותה קדושה, שהייתה בזמן אותו המאורע. למשל, תוכן חג השבועות, אינו רק לזיכרון מתן תורה בעבר, אלא בכל עת שמגיע חג השבועות, נפתחים מעיינות חכמה ובינה. בחג הפסח, ניסכים בנו כוחות חירות וכיוצ"ב וכלשון הרב אליהו דסלר ב"מכתב מאליהו", (חלק ב עמ' 21) - "שלא למזכרת אנו חוגגים את המועדים, אלא חוזרים אנו בהם לתוכנם המקורי, לאותה קדושת הזמן שנשפעת גם עכשיו כבעת ההיא". וכך מבואר ברמח"ל, (דרך ה', חלק ד פרק ז) "שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן ההוא, יאיר אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו".

וממילא, כך גם בראש השנה: לא רק שבתאריך זה נברא והתחדש האדם בעבר, בעת בריאת העולם, אלא בכל שנה, כשמגיע ראש השנה, ניתנים לאדם, בהווה, כוחות להתחדש, לרפא בו פגמים או הרגלים מוטעים ו"לברוא את עצמו" מחדש.

ומתנת התשובה והחידוש שניתנת לנו בימים אלה, היא עילת השמחה בראש השנה.

(לימוד יומי)

וכותב וחותם, וסופר ומונה

בנוסח "ונתנה תוקף" שאומרים בימים נוראים, אנו אומרים "וכותב וחותם, וסופר ומונה".

מה פשר הכפילות "וסופר ומונה", הרי לכאורה אין שום הבדל בין "לספור" לבין "למנות"?

וראיתי מיישבים כך: "לספור" פירושו ספירה ראשונית, כדי לדעת כמה יש; ואילו "למנות", זוהי ספירה כדי לוודא מניין קודם. דהיינו, לאחר הספירה הראשונה, אדם חוזר ובודק, האם בינתיים השתנה המספר (ולמשל, הרועה "סופר" כמה כבשים יש בעדר, ולאחר מכן "מונה" האם כולן נמצאות, או שמא חלקן הלכו לאיבוד וכו'). ולכן, הפועל "סופר" מתאים לראש השנה, שם יש "ספירה" של הזכויות והחובות בשנה שחלפה, ואילו הפועל "מונה" מתאים ליום כיפור, שהרי הספירה הראשונה כבר נעשתה בראש השנה, אלא שביום כיפור, בתום עשרת ימי תשובה, נבדק האם המצב עדיין עומד בעינו או שמא נעשתה תשובה וכו'.

ובהתאם לכך, המילים "סופר ומונה" באות לאחר "וכותב וחותם", כדי לבאר שה"כותב וחותם" נעשה על ידי "סופר ומונה": בראש השנה הקב"ה כותב, וביום כיפור חותם; ולאחר מכן מסביר בעל הפיוט, שהכתיבה בראש השנה היא לאחר שהקב"ה "סופר" (ספירה ראשונית) והחתימה ביום כיפור היא לאחר שהקב"ה "מונה", כלומר, לאחר שבתום עשרת ימי תשובה נבדק האם המצב עדיין עומד בעינו.

(לימוד יומי)

עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה

לאחר העקדה, אומר הקב"ה לאברהם, "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה". כלומר, כעת, לאחר העקדה, יודע אני שאתה ירא אלוקים.

שואל על כך הגאון מוילנא (מובא בספר קול אליהו), הרי בוודאי היה אברהם צדיק גם קודם העקדה, וכיצד ניתן לומר "עתה ידעתי", כאילו רק עכשיו "התחדש" שאברהם ירא אלוקים?

משיב על כך הגר"א: עד עתה, ניתן היה לומר שמידותיו ומעשיו של אברהם, ככל שהיו נעלים וטובים, אינם נובעים בהכרח מיראת ה', אלא ממידת החסד הטבועה בו בנפשו והיא חלק מטבעו. אך כעת, כשהקריב את בנו, דבר הדורש תכונה הפוכה לחלוטין ממידת החסד (הקשחת הלב), כעת ניכר הדבר שפעולותיו של אברהם הן פועל יוצא של יראת שמים ועבודת ה' אמיתית. וזהו "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה". ובלשון הגר"א: "לפי שאין השלמות ניכר באדם, אלא כשיש לו שני מידות הפוכות, כגון מידת רחמנות ואכזריות. לפי שכשהאדם נוהג במידה אחת, אין מוכרח לומר שהוא צדיק, אלא יש לומר שכך הוא טבעו. אבל כשיש לו שני מידות הפוכות, כגון רחמנות ואכזריות, אז מוכח שהוא צדיק... וזהו שאמר כאן בעקידה, עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה. לפי שקודם לכן לא היה אלא רחמן מאוד, שהיה מכניס אורחים וגומל חסדים. אבל המידה של אכזריות ולכוף את עצמו ולקיים מצוות הבורא יתברך, עדיין לא היה ניכר בו, והיה יכולים לומר שאברהם איננו צדיק גמור ח"ו. אבל בעקידה, שעשה ג"כ מידת אכזריות... עתה נשלם וניכר שהוא צדיק גמור".

(לימוד יומי)

תוכן הקריאות וההפטרות בראש השנה - הרב זקס זצ"ל

לכאורה, בראש השנה, שהוא יום חידוש העולם, היה ראוי לקרוא בתורה ובנביא פרשיות העוסקות בבריאת העולם. במקום זאת, המכנה המשותף של הקריאות הוא לידת ילדים.

כתב על כך הרב יונתן זקס זצ"ל, רבה הראשי של אנגליה:

"ראש השנה הוא יום ההולדת לבריאה, תזכורת לדרך התהוותו של היקום. לפיכך, מתבקש לקרוא בו בתורה את פרקי הפתיחה של ספר בראשית, ולהפטיר בנבואות ישעיהו המפארות את ה' כאדריכל היקום וריבונו. אך לא אלה הקטעים שנבחרו. במקום זאת, פרקי הקריאה בתורה ובנביא מעוררים אותנו לחשוב על הולדתם של ילדים: ביום הראשון, ישמעאל. ביום השני, יצחק. בהפטרה של היום הראשון, תפילתה של חנה לילד, וביום השני חזון ירמיהו על רחל המבכה על בניה. מה מטרת הבחירה הזאת?

ראשית, היא נועדה ללמדנו שיעור שהוא מן הגדולים ביהדות: שחיי אדם אחד כמותם כיקום שלם. הולדתו של ילד אינה פלאית פחות מבריאת העולם. אנו אומרים זאת בקלות, כיוון שאנו שוכחים עד כמה מהפכני היה פעם הרעיון הזה. מאז שחר האנושות, תרבויות נטו לקחת את החיים בקלות - לא רק בדרך של הפלה והמתת חסד, אלא גם דרך אלימות, טרור ומלחמה. להיות יהודי פירושו לדעת שאין להקל ראש בחייו של אף אחד. חיי אנוש הם הדבר היחיד שה' הטביע בו את צלמו, את דמותו, את חותמו.

שנית, הבחירה בקריאה על הולדת ילדים נועדה ללמדנו להביט לעבר העתיד אף יותר מאשר אל העבר. לעיתים אנו שוכחים שאף כי היהדות הייתה הדת הראשונה בהיסטוריה שעשתה את הזכירה לחובה דתית, זו דת המביטה קדימה.... דת המטפחת ילדים היא דת אשר חושבת על המחר אפילו יותר מאשר על היום. זו אמונה הנותנת לתקווה מקום מרכזי".

(אגרת לראש השנה תשס"ג,
מובא בלקט אגרות של הרב זקס לראש השנה לאורך שנים)

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה

"בראש השנה וביום כיפור אנו אומרים, 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה'.

אין גזירה שהיא סופית; אין גורל שהוא נחרץ. חיינו יכולים להשתנות ולהפוך טובים יותר. אנו יכולים להשתנות. אנו עושים זאת על ידי שינוי מערכות היחסים היסודיות שלנו. התפילה היא מערכת היחסים שלנו עם ה'. התשובה היא מערכת היחסים שלנו עם עצמנו. הצדקה היא מערכת היחסים שלנו עם הזולת. אם אלה ישתנו, נגלה - לא מייד , אך בסופו של דבר - שחיינו קיבלו תחושת משמעות ותכלית שלא הייתה להם קודם לכן".

(הרב זקס באגרת לשנת תשס"ז)

תשובה מאהבה ותשובה מיראה

אמר המגיד מקובנא: אמנם תשובה מיראה אף היא מדרגה גבוהה והלוואי ונזכה לשוב מיראה אלא שיש לו לאדם לדעת ולזכור שלא שב מאהבה אלא מיראת העונש הצפוי לו.

משל למה הדבר דומה:

לגדוד חיילים שרדף אחרי חיילי האויב ימים רבים במשעולי ההרים ובמורדי הגבעות וביערות. יום אחד בהיותם ביער עבות עמדו לפוש. קשרו החיילים את סוסיהם אל העצים, ליקטו זרדים והבעירו מדורה, עליה שפתו סיר גדול ובישלו מרק חם להחיות את נפשם.

כאשר היה המרק מוכן ועמדו להתחיל להגישו למסובים הגיע אחד החיילים שהופקד כצופה והודיע בבהלה כי חיילי האויב מתקרבים.

מיד קפצו החיילים עזי הנפש על סוסיהם ודהרו לקראת חיילי האויב להילחם בהם. היה שם חייל פחדן ומוג לב אשר לא מיהר לעזוב את קדירת המרק... הלה השביע את נפשו בצלחת גדושה ואף מילא את מימייתו במרק רותח... ואז נפנה בעצלתיים ועלה על סוס להצטרף לחבריו.

כאשר החל לדהור אל שדה המערכה נטפו מעט טיפות מרק רותח מתוך המימייה וניתזו על גופו של הסוס. הלה הרגיש בצריבה ופתח בדהירה מטורפת היישר אל תוך שורות חיילי האויב.

כאשר ראו החיילים חייל עז נפש הדוהר היישר אל שורותיהם פחד ופחת אחז אותם ומיהרו להימלט על נפשם במנוסת תבוסה.

חייל בודד זה הכריע את המערכה!

ניגש אליו מפקדו ושאל בפליאה: "אמור נא לי, הן אני מכירך מאז ימים רבים וידעתי כי אינך מן האמיצים שביחידה, ומה ראית לגלות גבורה כה רבה להניס לבדך את כל חיילי האויב? הן על מעשה כזה מגיע לך אות הצטיינות מהמלך בכבודו ובעצמו!"

"אליבא דאמת" - הודה החייל בבושת פנים - "אינני מן האמיצים אלא שמעט מרק רותח ניתז על סוסי, לא יכולתי להשתלט עליו והסוס שעט בטירוף אל מחנה האויב"...

"אם כך" - אמר המפקד - "לא לך הכבוד והתהילה אלא לסוס!..."

וזהו גם הנמשל:

אדם השב בתשובה מיראה עליו לדעת מפני מה עשה תשובה ולמי באמת מגיעה התהילה?...

(דבר תורה)

רק תבוא

החפץ חיים המשיל גם הוא משל נפלא:

בכפר קטן חי לו חנווני שהתפרנס מחנותו הקטנה שסיפקה את צרכיהם של בני כפרו. בכדי לקנות את סחורתו היה הולך החנווני לעיירה הסמוכה אל חנותו של הסיטונאי ולוקח ממנו את הסחורה הדרושה. ובעניין התשלום, לעיתים היה משלם מיד ולעיתים בהקפה. חלפו הימים ונתמעטו עסקיו של החנווני וחוב גדול נותר לו לסיטונאי. בבושת פניו חדל החנווני לבקר בחנותו של הסיטונאי ואם קרה ופגשו ברחוב היה בורח מפניו והולך לכיוון אחר. פעם אחת לא הספיק החנווני לנוס מפני הסיטונאי ברחוב ופגשו פנים אל פנים. מיד קרא לעברו הסיטונאי ושאלו: "מדוע לך לברוח מפני כמפני אויב? איזו רעה גרמתי לך?!" ענה לו החנווני: "בושתי וגם נכלמתי מפניך, חובות גדולים לי אליך ואין בידי לפורעם". אמר לו הסיטונאי: "אדרבה, דווקא משום כך עלינו להיפגש זה עם זה ולשוחח על חובותיך אלי ונתייעץ יחדיו כיצד לסדר את העניין בכדי שתוכל להתחיל שוב מחדש לקחת סחורה בהקפה. וכן תוכל קמעא קמעא לשלם על חובותיך גם מהעבר. לברוח ממני זו בטח לא הדרך"!

וזהו גם הנמשל: הקב"ה כביכול פונה אל עם ישראל ואומר להם, לברוח מפניי זו לא הדרך, אדרבה, "שובו אלי ואשובה אליכם", עסקו בתשובה ובתורה ומצוות וכך אמחל לכם על כל עוונותיכם...

בכן תן פחדך על כל מעשיך

מדוע - שאל רבי חיים מצאנז בעל ה'דברי חיים' - מבקשים אנו על אומות העולם שייראו מה' וכי אנחנו עצמנו כבר מלאים ביראת שמים כפי הצורך? אלא - השיב הרבי - בגמרא (בבא קמא, צב) נאמר: "כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה".

לפיכך אנו מתפללים על אחרים ועל ידי כך נזכה אנו ליראת שמים.

(דבר תורה)

המלכת הקב"ה

המלכת הקב"ה

בראש השנה יהודי נדרש להמליך את הקב"ה, להבין שהוא עבד של הקב"ה ולומר ולבקש: "**מלוך על כל העולם כולו בכבודך**".

סיפור נפלא על הדרך שבחר האדמו"ר מגור להסביר זאת לחסידיו:

ה"שפת אמת" אסף את חסידיו בערב ר"ח אלול, וביקשם למחר בזמן אמירת ההלל לכוון ב"אנא ה'". שכן אם יצעקו ויתחננו לה' במילים אלו- כל מה שיבקשו ייענה מיד!

כשיצא מבית המדרש החל ויכוח בין החסידים: לאיזה "אנא ה'" התכוון הרבי.

חלק אמרו: "**אנא ה' הושיעה נא**" שהרי לישועה כולנו זקוקים.

ואילו חלק אמרו: "**אנא ה' הצליחה נא**" שבהצלחה הכול תלוי.

הוחלט שמחר יצעקו ויכוונו בשניהם, וכך היה.

בסעודת ר"ח החל האדמו"ר לבכות, ואמר: בקשתי מכם לצעוק ב"אנא ה'"... יכולתם להרוויח מה שתרצו ואתם איבדתם זאת במחי יד...

העז אחד החסידים והתריס כנגד רבו: "וכי לא זעקנו? אולי לא כיוונו מספיק, אבל זעקנו בשניהם - גם בהושיעה נא וגם בהצליחה נא?!"

קם הרבי דפק על השולחן וצעק: התכוונתי שתמליכו את ה' עליכם ותצעקו ב"אנא ה' כי אני עבדך"... עיקר העבודה בראש השנה זה להמליך את ה', ומלך יכול לתת לנו הכול - כל מה שנבקש...

(דבר תורה)

סימנים חדשים

נהוג היה האדמו"ר מגור, בעל "פני מנחם" זי"ע, לצרף ל"סימנים" המקובלים בראש השנה (רימון, ראש של דג, תפוח) כל מאכל שנקרה לסעודות החג, כולל אלה שבקידוש המיוחד בבית המדרש בגור למשוררים ובעלי התפילה, ביום הראשון של ראש השנה.

על סרדין היה אומר הרבי: "סר דין", שהדין סר מעל ראשי בני ישראל; בשר - שנתבשר בשורות טובות; מרק - מרק עוונות בית־ישראל. ועל "ארבעס" (גרגרי חומוס) היה אומר: "ארבה זרעך". אמן כן יהי רצון.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net